

III Konferencja Naukowa Ofiary Przemocy
Osoba doświadczająca przemocy w świecie
milczenia czy wsparcia?
Człowiek człowiekowi... Refleksje
interdyscyplinarne
Abstrakty

III Konferencja Naukowa Ofiary Przemocy
Osoba doświadczająca przemocy w świecie
milczenia czy wsparcia?
Człowiek człowiekowi... Refleksje
interdyscyplinarne
Abstrakty

Redakcja:
Ewelina Chodźko
Monika Maciąg

Lublin 2018

**III Konferencja Naukowa Ofiary Przemocy
Osoba doświadczająca przemocy w świecie milczenia czy wsparcia?
Człowiek człowiekowi... Refleksje interdyscyplinarne
Lublin, 6 grudnia 2018 r.
Abstrakty**

Redakcja:

Ewelina Chodźko

Monika Maciąg

Skład i łamanie:

Monika Maciąg

Projekt okładki:

Marcin Szklarczyk

© Copyright by Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL

ISBN 978-83-66261-02-0

Wydawca:

Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL

ul. Głowackiego 35/348

20-060 Lublin

www.fundacja-tygiel.pl

Komitet Naukowy:

- Dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. UMCS
- Dr Dorota Chimicz
- Dr Ewa Grudziewska
- Dr Anna Karłyk-Ćwik
- Dr Agnieszka Lasota
- Dr Grzegorz Skrobotowicz

Komitet Organizacyjny:

- Ewelina Chodźko
- Kleopatra Kharouf
- Kamil Maciąg
- Monika Maciąg
- Kamila Oktawia Piskorz
- Marcin Szklarczyk
- Paulina Szymczyk
- Barbara Wrzyszc

Organizator

Fundacja
TYGIEL

Patroni Honorowi:

SŁAWOMIR SOSNOWSKI
MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

DAJEMY
DZIECIOM
SIŁĘ

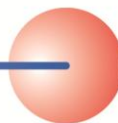
fundacja
A.R.T.

Patroni Medialni:

NIEBIESKA

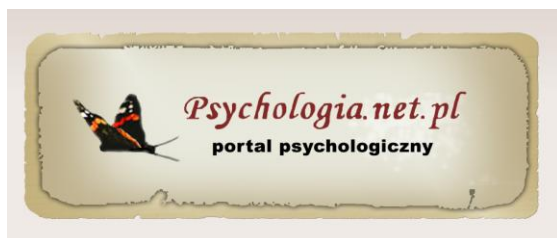
DWUMIESIĘCZNIK POŚWIĘCONY
PROBLEMATYCE PRZEMOCY

LINIA

charaktery

magazyn psychologiczny

Spis treści

Wystąpienie Gościa Honorowego

Sprawcy przemocy w izolacji penitencjarnej 11

Wystąpienia Uczestników

Co to znaczy „Poradzić sobie z Przemocą w rodzinie” 15

Czynniki ryzyka agresywnych zachowań kobiet oraz charakterystyczne formy stosowanej przez nie przemocy w rodzinie 16

Doświadczenie przemocy przez dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu 17

Gotowość do zadośćuczynienia a poczucie własnej skuteczności sprawców przestępstw z użyciem przemocy 18

Kilka uwag o pomocy i wsparciu władz publicznych dla ludzi starszych będących ofiarami przemocy 19

Macierzyństwo w zakładzie karnym 20

Między ideą, a praktyką. Interdyscyplinarność w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 21

Motywy kontynuacji związku przemocowego z perspektywy ofiar i sprawców 22

Ocena zjawiska agresji i przemocy w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych 23

Pensjonariusze DPS jako ofiary przestępstw popełnianych przez pracowników 24

Przemoc szkolna w świetle teorii pozytywnej dyscypliny 25

Przesłuchanie ofiar zgwałcenia w specjalnym trybie art. 185c Kodeksu Postępowania Karnego 26

Rola i metody służb medycznych i szkolnictwa w wczesnym wykrywaniu osób będących ofiarami przemocy 27

Różne oblicza krzywdzenia emocjonalnego małoletnich w sytuacji konfliktu okołorozwodowego 28

Terror psychiczny w środowisku pracy – perspektywa wiktymologiczna 29

Zrozumieć świadka przemocy (postawy społeczne wobec krzywdzonych i cierpiących) 30

Indeks Autorów 31

Wystąpienie Gościa Honorowego

Sprawcy przemocy w izolacji penitencjarnej

Dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. UMCS, Zakład Pedagogiki Resocjalizacyjnej, Instytut Pedagogiki, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Przemoc coraz częściej traktowana jest jako zjawisko, którego występowanie w życiu społecznym nie dziwi. Niemniej jednak nie można zaakceptować tej sytuacji, gdyż oznaczałoby to przyzwolenie na nią. Zdiagnozowanie przemocy stanowi pierwszy krok ku podjęciu działań w kierunku minimalizowania przemocy i niwelowania jej skutków. Praca taka musi być jednak kompleksowa i obejmować zarówno osoby pokrzywdzone, świadków, jak i osoby stosujące przemoc. Ważnym elementem całego tego złożonego procesu jest poniesienie konsekwencji przez sprawcę za dokonany czyn. Najpoważniejszym skutkiem prawnym dokonania przestępstwa z art. 207 k.k. jest umieszczenie w zakładzie karnym. Dlatego celem wystąpienia jest dokonanie refleksji nad sytuacją sprawców przemocy przebywających w izolacji penitencjarnej. Dokonana analiza wyników badań naukowych oraz własnych doświadczeń związanych z pracą z osadzonymi sprawcami przemocy umożliwia udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

- W jaki sposób należy rozumieć przemoc w sensie prawnym i psychopedagogicznym?
- Jakie problemy osobowościowe mają sprawcy przemocy?
- Jakie miejsce w życiu osadzonych zajmują rodziny własne?
- Jakie oddziaływania resocjalizacyjno-terapeutyczne podejmowane są wobec osadzonych z art. 207 k.k. w warunkach izolacyjnych?
- W jaki sposób można współpracować z osobą opuszczającą zakład karny – osobą skazaną w myśl art. 207 k.k.?

Wystąpienia Uczestników

Co to znaczy „Poradzić sobie z Przemocą w rodzinie”

Ewa Bilaska, ebilaska@aps.edu.pl, Zakład Psychopedagogiki Resocjalizacyjnej, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

W Polsce od wielu lat podejmowane są różnorodne inicjatywy wspierające osoby doświadczające przemocy w rodzinie w procesie radzenia sobie z przemocą. Osoby takie mogą liczyć na wsparcie socjalne, prawne, medyczne, psychologiczne, pedagogiczne. Choć oferta różnorodnych działań wspierających jest dziś w Polsce dość bogata, to z całą pewnością wciąż niedoskonała i wymaga licznych zmian. Wiele osób nie wie o możliwości uzyskania wsparcia, wiele nie jest gotowych do poszukiwania wsparcia instytucjonalnego a jeszcze inni, którzy korzystają z pomocy takich instytucji nie są zadowoleni z uzyskanej pomocy. Pojawia się jednak pytanie – w jaki sposób rozpoznać, że podejmowane działania były skuteczne? Czy fakt, że ofiara przemocy nie jest bita oznacza, że nie doświadcza przemocy? Czy sprawca który opuszcza dom ofiary przemocy nie stanowi już dla niej zagrożenia? Kiedy można powiedzieć, że osoba doświadczająca przemocy nie jest już „ofiara przemocy”? W referacie przedstawione zostaną wyniki badań przeprowadzonych w grupie 40 kobiet doświadczających przemocy w rodzinie, które korzystały z pomocy warszawskich placówek wspierających. W trakcie wywiadów pogłębionych, kobiety podzieliły się swoimi przemyśleniami dotyczącymi wciąż odległego jeszcze dla nich celu jakim jest życie bez przemocy. Każda z Pań opowiedziała o tym, w jaki sposób rozpozna, że problem przemocy w jej rodzinie został rozwiązany. Analiza wyników badań wskazuje, że dla każdej osoby „Poradzenie sobie z problemem przemocy” oznacza co innego. Choć w wypowiedziach kobiet można umownie nakreślić kilka powtarzających się motywów, to ustalenie prostych kryteriów pomagających ocenić skuteczność procesu wspierania ofiar przemocy w rodzinie będzie zadaniem wyjątkowo trudnym. A prace nad określeniem takich kryteriów będą wymagały zaangażowania interdyscyplinarnego zespołu praktyków i teoretyków.

Czynniki ryzyka agresywnych zachowań kobiet oraz charakterystyczne formy stosowanej przez nie przemocy w rodzinie

Mikołaj Cugowski, Zakład Psychologii Klinicznej i Sądowej, Instytut Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Współczesne badania nad różnicami międzypłciowymi pod względem zachowań agresywnych wskazują na głównie relacyjny charakter kobiecej agresji skierowanej przede wszystkim w stronę najbliższego otoczenia – najczęściej dzieci lub partnerów. W rezultacie wzrastająca w ostatnich latach agresywność kobiet obraca się głównie przeciw rodzinie.

Dostępne statystyki, w tym materiał poglądowy Niebieskie Karty oraz informacje publikowane cyklicznie przez Centrum Badań Opinii Społecznej wskazują, iż zjawisko stosowania przemocy domowej przez kobiety systematycznie się nasila.

Tematem wystąpienia będzie przedstawienie badań własnych dotyczących osobowościowych i biograficzno-generacyjnych czynników ryzyka zwiększenia prawdopodobieństwa wystąpienia aktu przemocy oraz form przemocy domowej charakterystycznych dla kobiet – sprawczyń. Grupę badawczą stanowiły 44 kobiety, w przypadku których stwierdzono występowanie zachowań noszących znamiona stosowania przemocy. 34 spośród badanych to kobiety osadzone w zakładach karnych za popełnienie przestępstw z użyciem przemocy (klasyfikacja przestępstw za: Błachut J., Gaberle A. Krajewski K., 2004), natomiast 10 spośród badanych wyłonionych zostało w trakcie badań spraw rozwodowych i opiekuńczych w Opiniodawczych Zespołach Sądowych Specjalistów (klasyfikacja na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie).

Ponadto na podstawie 119 Niebieskich Kart, w których jako osoby podejrzane o stosowanie przemocy figurowały kobiety, przeprowadzona zostanie analiza form stosowanej przemocy.

Doświadczenie przemocy przez dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu

*Magdalena Jabłońska, mjablonska196@gmail.com, Wydział Nauk Społecznych,
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, www.kul.pl/instytut-pedagogiki.pl*

Wystąpienie zawierało analizę sytuacji dzieci ze spektrum autyzm, które w szczególności są narażone na doświadczenie przemocy. Autyzm bowiem choć obserwowany już od wczesnego dzieciństwa, nie jest zaburzeniem wyłącznie wieku dziecięcego. Osoby z autyzmem dorastają i zmieniają się stając się autystycznymi nastolatkami a następnie dorosłymi, którzy w dalszym ciągu wykazują szereg trudności m. in. w zakresie funkcjonowania społecznego, komunikowania się. Z uwagi na powyższe trudności dzieci z autyzmem są w szczególności narażone na przemoc i zaniedbanie. Zakres ich trudności w porozumiewaniu się, problemy z tworzeniem relacji społecznych oraz rozumieniem intencji i zachowań innych ludzi znacznie ograniczają możliwości uniknięcia traumatycznych przeżyć w tym doświadczeń: stosowania fizycznych ograniczeń, naruszania potrzeby prywatności, intymności, izolowania, fizycznego i werbalnego prześladowania ze strony rówieśników i/lub dorosłych.

Zatem szczególnie ważne są inicjatywy mające na celu wyposażenie osób z autyzmem oraz ich rodzin w umiejętności, które mogłyby im pomóc w rozpoznawaniu zagrożeń, unikaniu ich i informowaniu o – jeśli doszło do aktów przemocy. Wśród działań mających przeciwdziałać tego rodzaju zachowaniom jest realizacja europejskiego projektu SPEAK UP – System Ochrony i Pomocy Dzieciom z Autyzmem będących Ofiarami jak i Mimowolnymi Sprawcami Przemocy. Program ten pogłębił wiedzę i świadomość odnośnie ochrony dzieci z autyzmem będących ofiarami przemocy, jak również zwiększył świadomość w zakresie niezamierzonej przemocy ze strony dzieci z autyzmem.

Gotowość do zadośćuczynienia a poczucie własnej skuteczności sprawców przestępstw z użyciem przemocy

Ewa Trojanowska, e.trojanowska5@gmail.com, doktorantka, Zakład Pedagogiki Resocjalizacyjnej, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Gotowość do zadośćuczynienia jest rzadko podejmowanym przedmiotem badań na gruncie pedagogiki resocjalizacyjnej. Jednakże podejmowane są próby ustalenia m.in. jej predyktorów. Z badań przeprowadzonych przez A. Lewicką-Zelent wynika, że osoby odbywające karę pozbawienia wolności cechują się niskim poziomem gotowości do zadośćuczynienia. Natomiast wyniki badań I. Niewiadomskiej pokazują, że osadzeni wykazują również niski poziom poczucia własnej skuteczności. Jednocześnie I. Niewiadomska stwierdza, że u osób, które wykazują wyższy poziom poczucia własnej skuteczności zjawisko recydyw jest niższe. Wzrostowi poczucia własnej skuteczności powinno towarzyszyć przekonanie, że zmiana dotychczasowego negatywnego zachowania może stanowić m.in. rodzaj zadośćuczynienia za dokonane szkody. Oznacza to, że wysokie poczucie własnej skuteczności może przyczynić się do wzrostu gotowości do zadośćuczynienia. Celem badań było określenie, czy występuje zależność między gotowością do zadośćuczynienia a poczuciem własnej skuteczności sprawców przestępstw z użyciem przemocy. Grupę badanych stanowiło 30 mężczyzn odbywających karę pozbawienia wolności. Badania zostały przeprowadzone z wykorzystaniem sondażu diagnostycznego oraz dwóch narzędzi badawczych w postaci: Skali Gotowości do Zadośćuczynienia (SGZ-S) A. Lewickiej-Zelent oraz Skali Uogólnionej Własnej Skuteczności (GSES) Z. Juczyńskiego. Uzyskane wyniki wskazują, że istnieje korelacja między gotowością do zadośćuczynienia a poczuciem własnej skuteczności u sprawców przestępstw z użyciem przemocy.

Kilka uwag o pomocy i wsparciu władz publicznych dla ludzi starszych będących ofiarami przemocy

Kamil Lorek, kalor12@wp.pl, Zakład Socjologii Ogólnej i Badań nad Migracjami, Wydział Filozofii i Socjologii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Ludzie starsi stanowią słabszą grupę społeczną, która to jest szczególnie zagrożona przemocą. Celem referatu jest odniesienie się do tego czy seniorom jest udzielane przez władze publiczne odpowiednie wsparcie w zwalczaniu przejawów stosowanej względem nich przemocy.

Przede wszystkim, należy podkreślić, iż w społeczeństwie dostrzegany jest problem zwiększonego ryzyka stosowania przemocy wobec ludzi starszych. Podjęto odpowiednie działania, mające na celu jej przeciwdziałanie, a także wsparcie osób starszych, którzy stali się ofiarami. W 2010 roku wydano przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej poradnik dotyczący przemocy wśród seniorów dla pracowników pierwszego kontaktu. Władze publiczne zainicjowały lub wsparły kampanie informacyjne, które miały na celu zwrócenie uwagi wśród ludzi na różne aspekty przemocy względem seniorów (np. kampania „Bezpieczny senior – nie daj się oszustom” w Elblągu; czy rozpoczęta w 2015 roku w Warszawie kampania prowadzona przez Fundację Projekt Starsi).

Ponadto, należy zaznaczyć, iż uchwalono przepisy prawne, które w sposób szczególny chronią i wspierają seniorów. Wskazać bowiem należy na ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Ważne znaczenie mają także przepisy art. 207; 210; 211 kodeksu karnego, które chronią ludzi starszych, choć nie odnoszą się do nich wprost. Warto podkreślić, iż również w kodeksie postępowania karnego umieszczono regulacje, które uwzględniają tę okoliczność, że ludzie starsi mogą mieć większe trudności w dochodzeniu swoich praw i wprowadzają rozwiązania mogące im pomóc, tj. art. 51 § 3 kpk, który z kolei odnosi się wprost do osoby nieporadnej „w szczególności ze względu na wiek”. Warto także wskazać na art. 46 § 1 kk.

Władze publiczne zastosowały starania społeczne, prawodawcze, ażeby wspomóc seniorów jako słabszą grupę społeczną. Warto jednak zaznaczyć, iż wymagają one kontynuacji oraz dyskusji nad ich ulepszeniem.

Macierzyństwo w zakładzie karnym

Grzegorz Skrobotowicz, Radca prawny – OIRP Lublin, asystent w Katedrze Prawa Karnego Wykonawczego – Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Czy bycie „prawdziwą” matką w jednostce penitencjarnej jest możliwe w warunkach polskiego systemu prawnego? Zagadnienie to od wielu lat budzi bardzo dużo kontrowersji, ponieważ jest ono niezwykle złożone i wieloaspektowe. Dlatego też odpowiedź, na tak postawione pytanie, również nie może być jednoznaczna, bo czy umieszczenie dziecka z matką w zakładzie karnym to dobre rozwiązanie dla obu stron? Omawiając ten temat należy zastanowić się nad możliwością wystąpienia równocześnie dwóch ofiar: – kobiety – sprawczyni przestępstwa, która dopuściła się czynu zabronionego z różnych względów, w tym w wyniku przemocy domowej, oraz dziecka – „ofiary” trafiającej do zakładu karnego w wyniku przestępstwa matki i doświadczającej rozbicia rodziny oraz warunków izolacji więziennej.

Nie ulega wątpliwości, że dla każdego dziecka matka jest, jeżeli nie najważniejsza to, bardzo ważna i odgrywa fundamentalną rolę w procesie rozwoju osobistego i poznawania otaczającego świata. Kontakt nowonarodzonego dziecka z biologiczną matką i jego pierwsze lata życia stanowią naturalny cykl życia. Zaburzenie tej prawidłowości może spowodować u dziecka będącego osobą społeczną zaburzenia osobowości lub nawet chorobę psychiczną.

W ramach wystąpienia przedstawione zostaną zarówno argumenty uzasadniające umieszczanie dziecka wraz z matką w „więzieniu” jak i przemawiające przeciwko takiemu działaniu.

Między ideą, a praktyką. Interdyscyplinarność w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

*Anna Adamowska-Kałwa, anulaak@op.pl, Wydział Teologiczny, Nauki o Rodzinie,
Uniwersytet Opolski www.wt.uni.opole.pl*

Przemoc od wielu dziejów wpisana jest w naszą codzienną egzystencję, lecz zawsze domaga się silnego głosu sprzeciwu. W roku 2003 Polska rozpoczęła prace nad ustawą mającą stanowić podstawę funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wyzwania tego podjęła się Pełnomocnik Rządu ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn Izabela Jaruga Nowacka. Na skutek tych działań dziś mamy ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, rozporządzenie, które reguluje kwestie realizacji procedury „Niebieskie Karty”.

Istniejące regulacje prawne porządkują obowiązki na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym, i uprawniają do tworzenia lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ten szeroki system wsparcia podkreśla znaczenie działań o charakterze interdyscyplinarnym.

Zjawisko przemocy w rodzinie jest ściśle powiązane z innymi obszarami problemów społecznych, dlatego ich rozwiązywanie powinno być wspólnym interesem specjalistów, instytucji i organizacji, m.in.: policji, placówek oświatowych, służby zdrowia, pomocy społecznej, organizacji pozarządowych. Każde z nich ma do czynienia z innym aspektem zjawiska i każde z nich może działać w tym samym czasie zajmując się różnymi sprawami i osobami, zgodnie ze swoimi kompetencjami i zadaniami. Zaangażowanie przedstawicieli różnych służb daje szansę na właściwe rozpoznanie problemów w rodzinie, a tym samym udzielenie kompleksowej pomocy.

Celem pracy jest prezentacja działań pomocowych na przykładzie Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych w gminie Niemodlin w woj. opolskim, proces zmian oraz ilustracja dylematów i problemów, z jakimi borykają się przedstawiciele służb realizujących działania w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”.

Motywy kontynuacji związku przemocowego z perspektywy ofiar i sprawców

Jonasz Wethacz, jonasz.wethacz@gmail.com, Zakład Psychologii Wychowawczej i Psychologii Rodziny; Wydział Pedagogiki i Psychologii; Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, www.umcs.pl

Przemoc w parze jest zjawiskiem niezwykle wieloaspektowym. Wyróżnia się różnorodne formy przemocy, najczęściej przemoc fizyczną i psychiczną, ale również seksualną, ekonomiczną, porzucenie czy zaniedbanie. Przyczyny prezentowania zachowań przemocowych oraz motywacje do pozostawiania przez ofiary w związku przemocowym są złożonym zagadnieniem. Dlaczego dla części osób pierwszy akt przemocy wobec nich jest nieodwołalnie równoznaczny z zakończeniem związku, z drugiej zaś strony liczne przypadki ukazują, że wieloletnie, intensywne znęcanie się nad partnerem lub partnerką nie jest powodem ich odejścia? Przedmiotem niniejszej pracy jest wyszczególnienie i analiza czynników, które powodują, że osoby będące ofiarami przemocy nadal w związkach przemocowych pozostają. Co więcej, gdy dana relacja ulegnie rozpadowi, kolejne związki często mają podobny przebieg. W literaturze przedmiotu dużo uwagi poświęca się uwarunkowaniom międzypokoleniowym jako jedną z głównych przesłanek do wnikania się w relacje przemocowe. Jednak na skutek kilkuletniej pracy diagnostycznej i terapeutycznej z ofiarami i sprawcami przemocy oraz dokonanych badań własnych, będących podstawą niniejszej pracy, wyjaśnienie to wydaje się być co najmniej niewystarczające. Badania zostały przeprowadzone z udziałem zarówno ofiar, jak i sprawców przemocy w związku partnerskich i małżeństwach. Część par biorących udział w badaniu posiada potomstwo, część jest bezdzietna. Prezentowana praca zawiera dane co do motywów kontynuowania związku przemocowego z obu perspektyw.

Ocena zjawiska agresji i przemocy w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych

Marta Koch-Kozioł, *marta.kochkoziol@gmail.com*, Instytut Psychologii, Polska Akademia Nauk, *www.psychpan.pl*

Patrycja Uram, *patrycjaur@gmail.com*, Instytut Psychologii, Polska Akademia Nauk, *www.psychpan.pl*

Zjawisko agresji i przemocy obejmuje swoim zasięgiem wiele obszarów życia społecznego, oddziałując zarówno na poszczególne jednostki jak i na całe komórki społeczne. Jednym z obszarów, który warunkuje zachowania agresywne jest proces wychowawczy dzieci i młodzieży, na który znaczący wpływ mają zarówno środowisko rodzinne jak i rówieśnicze. Socjalizacja młodego człowieka w środowisku, w którym zachowania agresywne występują bardzo często, może prowadzić do wykształcenia wśród małoletnich negatywnych wzorców zachowań, poprzez uruchomienie procesu naśladowania i powtarzania owych działań, skutkując następnie niewłaściwą socjalizacją. Stanowi to jeden z elementów warunkujących zjawisko niedostosowania społecznego wśród nieletnich. W prezentowanym temacie aspekt agresji i przemocy przedstawiony jest w odniesieniu do młodzieżowych ośrodków wychowawczych (MOW). Aby ocenić nasilenie oraz rodzaj agresji i przemocy przejawianej przez młodzież przebywającą w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, do wszystkich placówek w Polsce zostały wysłane ankiety zawierające pytania dotyczące agresji i przemocy. Intencją przeprowadzonych badań była ocena nasilenia, rodzaju i uwarunkowań agresji i przemocy z perspektywy pracowników ośrodków resocjalizacyjnych, a tym samym przez kadre zarządzającą, wychowawców, psychologów czy pedagogów. Wyniki badania wskazują, iż w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych problem zachowań agresywnych i przemoc przejawiana przez młodzież ma miejsce, co stanowi wyzwanie dla systemu resocjalizacji i skłania ku konieczności opracowywania oraz wdrażania nowych procedur w ramach działania ośrodków wychowawczych.

Pensjonariusze DPS jako ofiary przestępstw popelnianych przez pracowników

*Katarzyna Joanna Luty, kas.luty@gmail.com, Prawnicze Seminarium Doktorskie,
Akademia Leona Koźmińskiego*

Na przestrzeni ostatnich lat zaobserwować można zmiany kulturowe oraz ewolucję świadomości społeczeństwa, które dopuszcza ingerencję i pomoc instytucji państwowych w opiece nad najstarszymi lub niedołączonymi członkami wielopokoleniowych rodzin, wymagającymi stałej opieki. Konkurencja na rynku pracy wymusza wśród młodych osób ciągłą gonitwę za karierą, zarobkami, wynikami i znacząco utrudnia im stałą opiekę nad członkami rodziny.

Coraz częściej spotkać można sytuację, w której opiekę bliskich w domu rodzinnym zastępują pracownicy domów pomocy społecznej. Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

Przejęcie odpowiedzialności za właściwą opiekę nad pensjonariuszem przez DPS może powodować bierność jego rodziny i brak zainteresowania sytuacją pensjonariusza, wobec zaufania do instytucji państwowych świadczących pomoc w ramach opieki społecznej.

Sytuacja taka sprzyja patologicznym zachowaniom ze strony pracowników DPS, którzy mogą próbować wykorzystać stan pensjonariusza dla własnej korzyści, a nawet dopuszczają się czynów zabronionych na jego szkodę.

W przedmiotowym opracowaniu dokonana zostanie analiza regulacji prawnych w zakresie ochrony prawnej pensjonariuszy domów pomocy społecznej, kategorii osób jakie przebywają w takich ośrodkach oraz kategorii pracowników, którzy dopuszczają się przestępstw wobec wyżej wskazanych osób.

Nadto, w niezbędnym zakresie konieczne jest odniesienie do uchybień w kontroli działania domów opieki społecznej i zwrócenie uwagi na braki ustawodawcze w zakresie przepisów dotyczących pomocy społecznej.

Dalszym celem badań jest analiza przyczyn przestępstw dokonywanych na szkodę pensjonariuszy domów pomocy społecznej oraz analiza podmiotów zobowiązanych w szczególności do ochrony praw pensjonariuszy.

Przemoc szkolna w świetle teorii pozytywnej dyscypliny

Martyna Pilas, martyna.pilas@gmail.com, Zakład Pedagogiki Społecznej, Uniwersytet Gdański, wns.ug.edu.pl

Praca stanowi podsumowanie pierwszych tygodni prowadzenia innowacji pedagogicznej polegającej na zastosowaniu metody pozytywnej dyscypliny (PD) przez nauczyciela-wychowawcę w grupie czwartoklasistów w jednej z pomorskich szkół podstawowych. Wybrana metoda to pozytywna dyscyplina (PD) opracowana 30 lat temu w Stanach Zjednoczonych przez psycholog dziecięcą, Jane Nelsen, która w oparciu o teorie Alfreda Adlera i Rudolfa Dreikursa stworzyła metodę wychowawczą bez kar i nagród. Konfrontując ją z wiedzą rozwijaną wokół idei demokracji niekonsensualnej, w której podstawą jest niezgoda (dissensus) oraz korzystając z własnych doświadczeń nauczycielsko-rodzicielskich i lektur (J. Rancièrè, G. Biesta, L. Koczanowicz, K. Wajszczyk, P. Młynek, M. Mendel, in.) założono, że nie samo występowanie konfliktów w szkole jest problemem, ale brak orientacji na pozytywne znaczenie sytuacji braku zgody i związanego z nią nastawienia na osiągnięcie oraz zapewnianie równości innym w praktyce dialogowania uczestników życia szkolnego. Pierwsze doświadczenia zastosowania metody doprowadziły do uzyskania ważnych i zaskakujących wniosków na temat idei demokracji, podmiotowego traktowania i dialogowości w środowisku szkolnym. W wyniku zaprzestania stosowania metody autorytarnej przez wychowawcę poprzez wprowadzeniu narzędzi PD w kierowaniu klasą niektórzy uczniowie przyjęli postawy agresywne wobec pozostałych dzieci, stosowali przemoc słowną i fizyczną, co z kolei spotkało się z dużym oporem ze strony ofiar rówieśniczej przemocy oraz odtajnieniu sytuacji, gdy mogło dochodzić do przemocy zarówno ze strony innych uczniów i nauczycieli.

Przesłuchanie ofiar zgwałcenia w specjalnym trybie art. 185c Kodeksu Postępowania Karnego

Katarzyna Osiak-Krynicka, doktorantka, Katedra Postępowania Karnego, Wydział Prawa i Administracji, Instytut Prawa Karnego Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej od zawsze budziły poruszenie i sprzeciw społeczeństwa, ze względu na to, że wywołują konsekwencje, które towarzyszą ofierze przez resztę życia. Krzywdzenie wywołane przemocą seksualną jest szczególnie traumatyczne, gdyż często nie otrzymują odpowiedniej pomocy ze strony bliskich oraz organów wymiaru sprawiedliwości w ramach postępowania karnego przeciwko sprawcy, a także społeczeństwo stosuje ostracyzm wobec ofiary, uważając że „ubierała się wyzywająco i sama jest sobie winna”. Konsekwencją nieodpowiedniego postępowania z ofiarą np. zgwałcenia jest wtórna wiktyimizacja, która może prowadzić do większego poczucia krzywdy niż samo traumatyczne zdarzenie, a ofiara może nigdy nie dostać szansy na powrót do normalnego życia, a w najgorszym wypadku wtórna wiktyimizacja może doprowadzić do targnięcia się ofiary na własne życie. Wobec tego, bardzo ważne jest istnienie w procesie karnym instytucji, które ochronią ofiarę przed wtórnym cierpieniem i zagwarantują w razie potrzeby pomoc biegłego psychologa dla ofiary, ponieważ nie powinno się przysparzać im dodatkowych cierpień, przesłuchiwać ich wielokrotnie, a przesłuchanie powinno odbyć się w specjalnie przeznaczonym do tego miejscu i w jak najkrótszym odstępie czasu od zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa. Taką instytucją, która ma chronić ofiarę zgwałcenia w procesie karnym jest specjalny tryb przesłuchania uregulowany w art. 185 c Kodeksu Postępowania Karnego. Został on wprowadzony do Kodeksu Postępowania Karnego ustawą nowelizującą z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks Karny oraz Kodeks Postępowania Karnego (Dz.U. z 2013r. poz. 849). Nowelizacja weszła w życie 27 stycznia 2014r. i dokonała ona wdrożenia trzech dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady. Głównym celem wprowadzonego przepisu było minimalizacja traumy wynikającej z popełnionego przestępstwa.

Rola i metody służb medycznych i szkolnictwa w wczesnym wykrywaniu osób będących ofiarami przemocy

Paula Zdanowicz, *pzdhanowicz1@gmail.com*, Zakład Farmakologii Klinicznej,
Wydział Lekarski, Uniwersytet Medyczny w Łodzi

Tadeusz Pietras, *tadeusz.pietras@umed.lodz.pl*, Zakład Farmakologii Klinicznej,
Wydział Lekarski, Uniwersytet Medyczn

W pracy zostaną poruszone aspekty, możliwości i narzędzia diagnostyczne oraz prawne u osób wobec których podejrzewa się, że są ofiarami przemocy zarówno fizycznej jak i psychicznej. Referat stanowi przegląd najnowszych możliwości jakimi dysponują osoby wykonujące zawody medyczne we wczesnym wykrywaniu i zabezpieczeniu śladów przemocy, które są istotne w późniejszym procesie dowodowym, zapewnieniu bezpieczeństwa i prawa do późniejszych roszczeń odszkodowawczych osób pokrzywdzonych. Omówione zostaną symptomy alarmujące będące istotnym sygnałem dla osób badających oraz ograniczenia i bariery jakie spotykają zarówno ofiary przemocy jak i osoby niosące im pomoc. Poddane zostaną analizie najczęściej używane metody, badania, zarówno fizykalne jak i obrazowe, ich dostępność oraz stan świadomości ofiar i lekarzy w procesie diagnozowania, opisywania i kierowania osób do poszczególnych instytucji do których zadań należy ochrona osób będącymi ofiarą agresji. Analizie zostanie poddany czas w jakim statystycznie zostanie udzielona pomoc, jej skuteczność, możliwości odseparowania sprawcy od ofiary. Możliwości realnego odseparowania nieletnich od oprawców i zapewnienia im opieki do czasu uregulowania ich sytuacji prawnej .Opisane zostaną najczęściej popełniane błędy i ich przyczyny oraz możliwości ich prewencji, rozwiązań systemowych. Dane zostaną porównane z sytuacją w innych krajach zachodnich, metodami oraz skutecznością rozwiązań, które funkcjonują w krajach Unii Europejskiej oraz Stanów Zjednoczonych.

Różne oblicza krzywdzenia emocjonalnego małoletnich w sytuacji konfliktu okołorozwodowego

Marta Porembka, mporembka@aps.edu.pl; Zakład Psychopedagogiki Resocjalizacyjnej, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie

Rozwód w rodzinie jest niewątpliwie jednym z najbardziej bolesnych przeżyć w życiu małżonków oraz ich dzieci. Jednak niedojrzałość młodszych członków rodziny, ich zależność od dorosłych oraz silna potrzeba bezpieczeństwa i podatność na zranienia sprawiają, że rozpad małżeństwa silniej przeżywają dzieci aniżeli rodzice. Rozwód jest dla nich swoistym wstrząsem emocjonalnym.

Konsekwencje rozwodu są niekorzystne dla dziecka na każdym etapie jego rozwoju. Zarówno niemowlęta, jak i dzieci w wieku starszym, a także osoby dorosłe przeżywają następstwa rozstania matki i ojca.

Każda z par rozwodzących się przeżywa okres rozstania w inny sposób. Małżeństwa, które w chwili rozstania posiadają wspólne małoletnie dzieci, stają przed trudnymi decyzjami dotyczącymi podziału opieki nad nimi. Nie wszystkie pary potrafią bez pomocy Sądu ustalić kwestie miejsca zamieszkania dzieci oraz zasad kontaktów z obydwojgiem rodziców po rozwodzie. Nawet jeśli taka ugoda powstanie (często przy udziale adwokatów), w wielu przypadkach jej ustalenia są inaczej interpretowane przez strony, czego konsekwencją jest pogłębiający się kryzys i zaostrenie relacji w rodzinie. W takich sytuacjach zwykle najbardziej cierpią dzieci, które w wyniku sporu istniejącego pomiędzy rodzicami doświadczają wielu trudnych przeżyć.

W wystąpieniu zostaną przedstawione różne przykłady sposobów krzywdzenia emocjonalnego małoletnich, jakich dopuszczają się wobec nich rodzice w sytuacji konfliktu okołorozwodowego. Przedstawione dane zostały pozyskane w trakcie procesu diagnostycznego na zlecenie Sądu.

Terror psychiczny w środowisku pracy – perspektywa wiktymologiczna

Irena Kurlak, kie3691@gmail.com, Katedra Resocjalizacji i Profilaktyki Społecznej, Wydział Nauk Pedagogicznych, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, w Warszawie

Celem pracy było przedstawienie zjawiska mobbingu z perspektywy jego doświadczenia przez ofiary. Jest to zjawisko często spotykane, ale mocno ukrywane. Wyniki badań wśród pracowników 15 krajów Unii Europejskiej wskazują, że każdego roku 12 mln pracowników (8%) ulega mobbingowi. Mobbing wg B. Hołysta to długotrwałe dokuczanie, zastraszanie, upokarzanie jakiejś osoby przez współpracowników lub przełożonego, odebranie mu samodzielności, prawa do profesjonalnej twórczości, pozbawienie dobrego imienia i autorytetu, a w konsekwencji – wydalenie z pracy.

Wyróżnia się około 5 charakterystycznych dla mobbingu działań, godzących w osobistą godność jednostki i jej samoocenę. W typologii H. Leymanna wyodrębniono 5 kategorii działań krzywdzących w stosunku do ofiar wraz z odpowiednimi technikami. Są to następujące działania: 1) negatywny wpływ na proces komunikacji i możliwości wyrażania własnych poglądów; 2) ataki na relacje społeczne; 3) ataki na reputacje; 4) pogorszenie warunków pracy i zamieszkania; 5) bezpośrednie ataki na zdrowie.

Ofiarą mobbingu może zostać praktycznie każdy, ale generalnie istnieje dwie grupy potencjalnych ofiar: 1) osoby o słabej osobowości, mało asertywne, uległe, bezradne i wrażliwe; 2) osoby bardzo inteligentne, wybijające, kreatywne, zdolne i osiągające znaczne sukcesy zawodowe.

Mobbing niesie ze sobą poważne konsekwencje. Po kilku latach trwania destrukcyjnej dla psychiki sytuacji ofiara może stać się niezdolna nie tylko do pracy w konkretnej instytucji, ale i do całkowitego wykonywania własnego zawodu. Skutki mobbingu mają przejawy zarówno w sferze psychicznej, społecznej, jak i somatycznej. W skrajnych przypadkach skutkiem mobbingu może być samobójstwo zrozpaczonej ofiary. Stąd wiodące znaczenie ma profilaktyka tego zjawiska oraz różne formy pomocy, w tym prawnej, którą ofiarom niosą wyspecjalizowane w tej kwestii instytucje i organizacje.

Zrozumieć świadka przemocy (postawy społeczne wobec krzywdzonych i cierpiących)

*Izabela Rajska-Kulik, irajska@us.edu.pl, Zakład Psychologii Klinicznej i Sądowej,
Instytut Psychologii, Uniwersytet Śląski Katowice*

Na podstawie literatury przedmiotu oraz obserwacji i rozmów z osobami towarzyszącymi tym, którzy doznają przemocy można założyć, że osoby bliskie doświadczają najczęściej takich emocji, jak:

- współczucie;
- lęk i bezradność;
- przeciążenie odpowiedzialnością;
- złość i zniecierpliwienie;
- poczucie niezrozumienia;
- rozczarowanie;
- nadzieja;
- zmęczenie towarzyszeniem i wspieraniem.

W świetle badań osób pełniących rolę świadków przemocy, można stwierdzić, że będą one oczekiwały, że kobiety podejmą różne działania, by zmienić sytuację i uwolnić się od przemocy. Kiedy ofiary nie podejmują tych prób lub gdy okazują się one nieskuteczne może rozwinąć się u świadków przeświadczenie o braku dobrej woli lub małej możliwości rozwiązania tego problemu. W obliczu bierności i bezwolności ofiar osoby bliskie ograniczają swoje działania do towarzyszenia, które służy bardziej przetrwaniu niż jednoznaczemu uwolnieniu się ze związku, w którym istnieje przemoc.

Problematyka psychologiczna ofiar nabiera szczególnej wagi w kontekście psychologii świadków przemocy. Przedstawione postawy stają się nie tylko bezpośrednim czynnikiem utrudniającym procesy zdrowienia i odzyskiwania równowagi przez ofiary wieloletniej, chronicznej przemocy, ale przyczyniają się także do społecznej obojętności i izolowania pokrzywdzonych.

Indeks Autorów

Adamowska-Kałwa A.....	21
Bilska E.....	15
Cugowski M.....	16
Jabłońska M.....	17
Koch-Kozioł M.....	23
Kurlak I.....	29
Lewicka-Zelent A.....	11
Lorek K.....	19
Luty K. J.....	24
Osiak-Krynicka K.....	26
Pietras T.....	27
Pilas M.....	25
Porembaska M.....	28
Rajska-Kulik I.....	30
Skrobotowicz G.....	20
Trojanowska E.....	18
Uram P.....	23
Wethacz J.....	22
Zdanowicz P.....	27